

ФОНД КОМПОЗИТОРСКИХ ЗАОСТАВШТИНА У МУЗИКОЛОШКОМ ИНСТИТУТУ САНУ*

Апстракт: Текст је посвећен Фонду заоставштина које се чувају у Музиколошком институту САНУ, посебно композиторским заоставштинама. Дат је историјат настанка Фонда, а потом и јединствен садржај заоставштина које спадају међу примарне и веома значајне архивске изворе српске музичке прошлости. Текст, такође, отвара поједина питања о стратегијама и перспективама српске музикологије. У Прилогу се налази кратак опис сваке композиторске заоставштине.

Кључне речи: Фонд заоставштина у Музиколошком институту САНУ, српска музичка прошлост, српска музикологија

После више од шест деценија постојања и рада Музиколошки институт поседује велику библиотеку са књигама и часописима из области музикологије, етномузикологије и сродних научних дисциплина, фонотеку грамофонских плоча, аудио-касета и компакт дискова, вредне збирке етномузиколошких нотних и звучних записа са теренских истраживања, колекцију микрофилмова хиландарских рукописа, збирку фотографија и богату, веома разноврсну архивску грађу из српске музичке историје. Архив и Фонд заоставштина Института броје уникатне рукописе и преписе, стара издања, преписку, дневнике, необјављене биографске и аутобиографске белешке, дипломе, званична акта, концертне програме и другу документацију.

По врсти грађе коју чува, Музиколошки институт је уз Библиотеку Факултета музичке уметности у Београду једина специјализована установа овога типа у земљи. Он је, међутим, од свога настанка па до данас званично организован и финансиран само и искључиво као научна институција. Иако поседује музичку документацију од примарног националног значаја, Институт нема засебну стручну службу која би се о њој старала. У недостатку државне подршке и новчаних средстава да се у рад укључи особље специјализовано за архивске и библиотечке послове, овом делатношћу се од самог почетка баве музиколози и етномузиколози запослени у Институту. Поред свог основног, научног рада у одређеним научним областима, они се међусобно организују око набавке и пописивања књига, прикупљања

* Овај текст је резултат рада на пројекту *Музика на раскрићу – српски, балкански и европски оквири*, бр. 147033, финансираног од стране Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије.

разноврсне архивске грађе и њене обраде, систематизовања, класификације, регистровања у књиге и картотеку, похрањивања, чувања и издавања на употребу бројним корисницима. Повремено им помажу спољни сарадници, махом студенти постдипломци.

С обзиром на вишегодишње тешкоће, стање Архива и Фонда заоставштина је задовољавајуће. Готово целокупна грађа је пописана, заведена и смештена у специјалне картонске кутије или у дрвене ормане. Доступна је свим посетиоцима, а то су корисници различитих профила, од научника, музичких извођача и студената, до аматера заинтересованих за изворе српске музичке прошлости.

Фонд заоставштина формиран је 1984. године, али је он интегрални део Архива са којим дели и историјат свога настанка. Још од оснивања 1948, у Музиколошки институт је пристизала различита грађа, а стални и хонорарни сарадници залагали су се да се она сачува и остане у просторијама ове установе.¹ Посебно је Стана Ђурић-Клајн континуирано сакупљала старе рукописе, преписе, ретка нотна издања и другу документацију, сарађивала са бројним ствараоцима, била у преписци са породицама и наследницима композитора и настојала да се вредне заоставштине нађу на једном месту.² Институт је већ током њеног рада поседовао позамашну грађу из српске музичке прошлости. Најчеће су то били поклони, завештања или откупи разноврсне документације.³

¹ Већ у Извештају о раду за прву, 1948. годину (управник Петар Коњовић, хонорарни сарадник Коста Манојловић, старији асистент Стана Ђурић-Клајн) помињу се планови о сакупљању и откупу архивске грађе, препису збирки записа фолклорне и духовне музике и обезбеђивању буџета за набавку књига и часописа. У каснијим годишњим извештајима постоје подаци о пристизању појединих заоставштина и друге архивске грађе. Сачувана је и преписка која је у таквим приликама вођена. Међу првим значајним изворима те врсте свакако су они везани за део заоставштине Стевана Мокрањца која се данас налази у Архиву Музиколошког института (други, већи део Мокрањчеве грађе чува се у Архиву САНУ). У институтској документацији из 1950. налазе се два писма која упућују на податак да су Мокрањчеви рукописи стигли управо исте године. Прво је писмо композиторовог сина (мај 1950, потпис Др М. Ст. Мокрањца) који изражава жељу да аутографе свога оца уступи Институту, а друго је управничко писмо за хвалности у име Музиколошког института (јун 1950, потпис П. Коњовића).

² Међу бројним примерима који сведоче о заузимању Стане Ђурић-Клајн за чување рукописних докумената српске музичке прошлости свакако је најупечатљивији њен труд око заоставштине Стевана Христића. Наиме, по смрти композиторове супруге Ксеније, власник стана у Таковској број 12, где је породица претходно била становала, избацио је сву имовину Христићевих у трошну дрворешну зграду. Међу стварима су се нашли и разбацани Христићевих рукописи. Стана Клајн се потрудила да се дела спасу и пребаци у Институт. (Подаци из разговора са др Надеждом Мосусовом, научним саветником Музиколошког института у пензији).

³ Из године у годину у Институт је стизала различита грађа. На пример, Архив Института је само током 1964. на поклон добио четири заоставштине: аутографе

Грађа испрва није пописивана и била је доступна само за интерну употребу. Временом се прилично умножила, па се стручно особље Института потрудило да је обради и класификује. Овај посао су, уз основни научни рад, преузли млађи сарадници током седамдесетих година. Да би га што адекватније обавили често су се консултовали са стручњацима из области архивистике. Грађа је, међутим, била специфична, веома широка и разноводна, од рукописних и штампаних нотних издања, преко разних писаних докумената, до преписке и фотографија. И сами архивисти су неретко били у дилеми око начина њене обраде.⁴ Детаљна класификација и категоризација архивског материјала по различитим, засебним регистрима, није могла да се спроведе без одговарајућег стручног тима састављеног од музиколога и архивиста, који би на овом послу радио дуго и континуирано. Услови за то нису постојали. Истовремено, било је неопходно да целокупни материјал што пре буде у функцији. Грађа је пописана заједно и разврстана је по ауторима.⁵

Заоставштине су се у почетку обрађивале заједно са осталим архивским материјалом. У оквиру овог највећег документационог фонда своје место добиле су оставштине бројних музичара, како аматера тако и професионалних композитора: Исидора Бајића, Светолика Пашћана, Станислава Биничког, Владимира Николајевића-Штирског, Владе Петровића, Милоша Љесковца, Тоше Андрејевића-Аустралијанца, Антонија Чолак-Антића, Ђорђа М. Стојчевића, Иванке Петровић, Миленка Пауновића, Драгутина Покорног, Саве Селесковића, Евгенија Стојановића, Миливоја Црвчанина, Стевана Мокрањца. Оне су претежно мањег обима, а неколицина њих представља само један део од укупног броја постојећих аутографа појединих стваралаца, као што је то случај са документацијом Мокрањца, Пауновића и Селесковића.

Са знатним увећањем грађе дошло се на идеју да се оформи засебан регистар. Све заоставштине пописане до 1984. године остале су и даље у склопу Архива, а непописане и новопристигле почеле су да се заводе у оквиру новог фонда који и данас окупуља ову врсту документације. Ту су заоставштине Вацлава Ведрала, Јована Бандура, Божицара Јоксимовића⁶, Петра Коњовића, Светомира Настасијеви-

композиција Саве Селесковића, документацију Владимира Николајевића-Штирског, музичку архиву проте Д. Поповића и оставштину Владе Петровића, дугогодишњег члана Музичког друштва. (Извештај о раду Музиколошког института за 1964. годину, стр. 8).

⁴ Значајна је у том погледу сарадња Института са Архивом САНУ, која се наставила и у обрнутој смеру када је Даница Петровић радила на пописивању заоставштине Стевана Мокрањца у Архиву САНУ.

⁵ Грађа Архива смештена је у картонске кутије и носи двојну сигнатуру: редним бројем обележена је кутија у којој се налази, а арапским број самог документа.

⁶ Део Јоксимовићеве заоставштине чува се и у музичком одељењу Народне библиотеке у Београду.

ћа⁷, Стевана Христића, Петра Крстића, Стане Ђурић-Клајн, Радомира Петровића, Љубомира Бошњаковића, Велимира Сперњака, Светолика Пашћана и Михаила Вукдраговића.⁸ Готово све су композиторске, изузев обимне збирке Стане Ђурић-Клајн и библиотеке књига и музикалија која је припадала Михаилу Вукдраговићу. Већина садржи композиције, текстове, штампане или рукописне књиге, дела других аутора. Неретко је присутна и разна друга документација. У Институту је стигла са основном грађом, као део имовине одређеног композитора, па је сачувана и обрађена у рубрици заоставштина.⁹

По квантитету и разноврсности издваја се збирка Петра Крстића, која према каталожном попису броји укупно 233 документа: рукописни и штампани примерци композиција, рукописи либрета за остварена и планирана сценска дела, рукописи уџбеника, текстова о музици, разне белешке, скице, стихови, затим преписка, исечци из штампе, концертни програми, улазнице, рачуни, акције. Различити типови докумената чувају се и у заоставштинама Светомира Настасијевића (191 документ) и Јована Бандура (126). Обимом им се придружује и Коњовићева документација, која заједно са Христићевим аутографима (109) спада међу највредније рукописне збирке Музиколошког института.¹⁰ Квантитативно следе заоставштине Велимира Сперњака (107) и Светолика Пашћана (106),¹¹ Вацлава Ведрала (74) и Радомира Петровића (74), Љубомира Бошњаковића (61), Божицара Јоксимовића (51).

⁷ Део Настасијевићеве заоставштине налази се у Горњем Милановцу, родном граду композитора.

⁸ Наведене заоставштине су у Институту стигле као поклони. Најчешће су их доносили наследници композитора (нпр. син Петра Коњовића, кћерке Јована Бандура, супруга Радомира Петровића, кћерке Љубомира Бошњаковића, кћерка Михаила Вукдраговића), али понекад и сами ствараоци, за живота. Петар Крстић је, на пример, у тестаменту одредио Музиколошки институт за наследника своје целокупне библиотеке и нотне архиве. Део његове библиотеке (белетристика, ноте инстуктивног карактера) уступљен је Централној библиотеци САНУ, Библиотеци града и Музичкој школи *Славенски*, а сва остала документација чува се у Институту. (Подаци о Крстићу преузети су из годишњих Извештаја о раду Музиколошког института САНУ за 1957. и 1968. годину).

⁹ Изузетак у том погледу чине само заоставштине Христића и Петровића. Оне садрже искључиво аутографе, а у мањем обиму и штампане примерке њихових композиција.

¹⁰ Према попису, Коњовићева заоставштина садржи 174 документа. То су, међутим, само композиторски радови. Обимна преписка која највећим делом потиче из периода његовог рада у Хрватском народном казалишту у Загребу, још увек није пописана.

¹¹ Овај број је већи уколико се рачуна и на мали део Пашћанове заоставштине претходно заведене у Архиву. Чине га хорови световне и духовне музике, патриотски хорови, неколико писаних докумената (нпр. *Византијска ношација* – Пашћанов рукопис из 1938–40), концертни програм поводом 100 година од смрти Корнелија Станковића и један примерак Коренијевог *Српског црквеног карловачког појања*, св. I, издање из 1922.

С обзиром на различите садржаје у оквиру овог засебног фонда, јавили су се проблеми у разврставању и пописивању грађе. Стваралаштво је најчешће класификовано по жанровима, али тај поступак понегде није доследан. Такође, неке заоставштине су површно систематизоване, па се под заједничком сигнатуром понекад могу наћи материјали различитог типа, као на пример композиције и уџбеници, разна акта и слично. Ови пропусти отежавају прегледност и глобални увид у тип документације, али не успоравају процес налажења одређеног документа пошто сваки од њих носи свој број.

Поред заоставштина које су заведене у Архиву и у засебном Фонду, у ову врсту грађе спада још девет збирки. Њих пет су од недавно у Институту и тренутно се налазе у процесу обраде и пописивања. Заоставштина композитора Душана Костића садржи већи број дела која је овај аутор, непосредно пред смрт, уступио Институту. У документацији Бориса Петровића Арсењева (1908–1972), хорског диригента из Новог Сада, налазе се примерци литографисаних и штампаних хорских дела руских, српских и хрватских композитора, као и рукописи његових колега, руских диригената који су деловали у Новом Саду и Великој Кикинди. Грађа везана за Душана Котура, са аутографима једногласних црквених записа, хармонизацијама народних песама и појединих Котурових дела, за сада је само део целокупне документације коју је његова родбина обећала Музиколошком институту. Ту су још две невелике заоставштине: књига записа Српско-православно Црквено појање јереја Бранка Цвејића и четири рукописне књиге композиција Јована Пачуа.¹²

Остале четири збирке су обимније. Једна од њих је по типу и садржају јединствена: оставштина балерине Данице Живановић, са вредним и раритетним књигама из области балетске уметности. Последње три су садржајем везане за Прво београдско певачко друштво, Музичко друштво *Станковић* и Академско певачко друштво *Обилић*. Оне, заправо, нису заоставштине у правом смислу те речи. У првом случају ради се о дупликатима великог броја хорских дела из својине Првог београдског певачког друштва. Пошто матична архива хора није сређена и доступна, ова грађа има јединствен значај. Друге две збирке садрже документацију различитог типа (пописи чланова и репертоара, историјат, званична акта, преписка и друго) коју су временом, радећи у архивима, сабрали сарадници Музиколошког института.

Све заоставштине имају сопствену снагу и вредност, било да садрже кључне изворе главних токова новије српске музике или да својим значајем стоје у њиховом залеђу. Као документа, оне из прве руке обезбеђују дијалог са прошлошћу, па се не мора посебно нагла-

¹² Обе су откупљене средствима Одбора за историју српске музике САНУ.

шавати да информације о садржају појединих збирки треба да допринесу бољем упознавању са врстом, количином и стањем архивске грађе српске музике. У том контексту, посебну пажњу завређују композиторске заоставштине из засебног фонда, које се у односу на друге збирке издвајају обимом, целовитошћу и рановрсношћу, а у већини случајева и вишеструком вредношћу грађе.¹³

Материјали из композиторских збирки пружају могућност за бројне типове изучавања. Пошто представљају претежно примарне изворе, они су важан основ за базична истраживања која се често заостављају у многим областима српске музикологије. Првенствено треба истаћи нотне текстове. Међу њима се налазе примери најзначајнијих опуса српске музике XX века, попут Коњовићевих опера или *Охридске леџенде* Стевана Христића, али и мање позната и непроучена дела наведених аутора, као што су Коњовићеви дувачки квинтети или Христићева филмска и позоришна музика. Ту су и остварења која се издвајају својим историјским значајем или некадашњом популарношћу, али и потпуно непознате композиције међу којима се налазе не само бројни примери хорске, солистичке и камерне литературе, већ и рана дела крупнијих жанрова којима је српска музика до половине прошлога века углавном оскудевала. Већина таквих дела до сада није била предмет истраживања.

Уз композиције, међу нотним изворима налазе се и мелографски записи (Коњовић, Јоксимовић, Бандур, Настасијевић, Бошњак-овић, Сперњак) који завређују пажњу како музиколога тако и етномузиколога. Посебно редак и драгоцен део документације, међутим, чине и извори самог процеса настанка одређеног дела. Односе се на фазе компоновања које су претходиле завршном облику нотног текста појединих остварења. Скице, припреме, идеје и њихове разраде, затим различите верзије композиција, богато су заступљене у Коњовићевој заоставштини, али и у фондovima Настасијевића, Бандура и Ведрала. Ова документација може да послужи у изучавању процеса стварања и покушају реконструисања настанка и развоја одређених идеја. Поједини аспекти који су скривени или се не могу наћи у завршној нотној верзији неке композиције, доводе до нових момената, потенцијално важних за формирање суда о неком ствараоцу.

Велика област заступљена у композиторским заоставштинама односи се на писану реч самих композитора и текстове других аутора о њима. Ту се издваја неколико типова рукописне и штампане документације.

¹³ Због детаљног увида у композиторске заоставштине било би корисно навести целокупан садржај сваке од њих, али је ограниченост простором условила да Прилог дат на крају текста представи кратак опис пописаних композиторских заоставштина, који је конципиран према редоследу завођења и сигнатурама постојеће класификације.

Засебну групу чине теоријска дела, уџбеници, текстови са предавања и слични радови инструктивног карактера, као извори за проучавање музичке педагогије, историјата музичког школства, развоја теоријске и приручне музичке литературе. Поједини аутори нису били изразито успешни као композитори, али су пионирске, често значајне резултате дали управо на пољима педагошке и теоријске делатности. У заоставштинама Музиколошког института чувају се примерци таквих подухвата: рукописи три прве историје музике (Бошњаковић, Јоксимовић, Крстић), аутографи из области музичке теорије, контрапункта, хармоније, облика, акустике (Настасијевић, Крстић, Ведрал), школски уџбеници (Јоксимовић, Крстић, Пашћан) и мањи рукописни текстови.

У другој групи су музичке критике и есеји: исечци из штампе или преписи истих, рукописи објављених и необјављених критичких приказа и радова есејистичког типа, а ређе и полемички текстови. Ова документација једним делом није уникатна (фрагменти из периодике) али је од користи за проучавање критичарске делатности појединих аутора, као и за сагледавање механизма у систему музичке рецепције. Посебно се истичу примери архивског материјала који се не може наћи на другом месту. Карактеристични су, рецимо, Настасијевићеви и Крстићеви рукописни текстови који употпуњују информације о уметничким ставовима ових композитора и о полемичком карактеру епохе у којој су деловали. Такође, један број радова из Настасијевићеве заоставштине упућује на директну сарадњу са братом Момчилом и може да расветли његове покушаје да на подстицај Момчилове песничке и драмске уметности успостави нове односе између речи и тона. Истовремено, грађа везана за сарадњу ова два уметника има интердисциплинарну вредност и могла би бити од користи и истраживачима из области историје српске књижевности.

Трећи део документације чини преписка која је, поред појединачних текстова и есеја, посебан извор за проучавање аспеката комуникације међу ствараоцима. Већ поменуто Коњовићева преписка свакако је најобимнији и највреднији архивски материјал овога типа који заслужује да се детаљно проучи и објави. Обилује подацима о Коњовићевом раду у загребачкој музичкој средини и о његовој сарадњи са великим бројем савременика, па сама по себи потенцијално има вишеструку вредност за научни рад.

Текстови аутобиографског карактера, дневници, различити записи личних мисли, размишљања и сећања припадају засебној врсти рукописа. У односу на другу писану документацију, они су највише прожети субјективним елементима, чак претежно личним емоцијама, па понекад могу да помогну у тражењу и одгонетању извора појединих уметничких идеја, усмерења и инспирације неког композитора.

У недостатку података, из аутобиографских текстова се дају ишчитати и биографски елементи. Међутим, сигурнију биографску грађу представља разноврсна појединачна грађа која је у појединим заоставштинама Музиколошког института прилично заступљена (дипломе, уговори, решења о запослењу, проспекти концерата, здравствене дијагнозе, фотографије и друго).

Део композиторских збирки неретко чине музикалије и књиге других аутора. Оне упућују на круг интересовања карактеристичан за одређеног ствараоца, али и на музичку литературу типичну за његово доба. Такође, неки примерци из овог дела Фонда су готово јединствени, антикварни, па сами по себи имају велику вредност.

Преглед композиторских заоставштина које се чувају у Музиколошком институту САНУ могао би да актуелизује питања о стратегијама и перспективама српске музикологије и потреби да се она чвршће повеже са музичким издаваштвом и извођаштвом. Када је реч о научним приступима у самој музикологији, посебно о проблему неуједначености између спорог раста основне базе обрађених података и различитих подухвата у правцу систематизације и интегралних проучавања, потребно је нагласити да је разноврсност и разуђеност документације из поменутих заоставштина једнако примерена и ужим и ширим типовима истраживања, од историографских и аналитичких до бројних контекстуалних, интеркултурних, интердисциплинарних и других начина научног сагледавања музичке прошлости. Такође, Фонд заоставштина потенцијално има значај и за ширу музичку јавност, јер обилује професионално израђеним композицијама. Свакако су у том погледу најупечатљивије заоставштине Коњовића и Христића, али им се придружују и остале, као Крстићева, Настасијевићева, Пашћанова, Петровићева, са појединим остварењима из области оркестарске, камерне, хорске, вокално-инструменталне, дечје музике и других жанрова, која поседују композиционо-техничке предуслове за опстанак на концертним репертоарима. Проблем стратегијског повезивања музикологије, извођаштва и издаваштва представља комплексну тему која захтева елаборацију посебних проблема, али је у овом контексту потребно нагласити да Фонд заоставштина, заједно са Архивом института, спада међу основне ресурсе на које би требало рачунати у организовању и реализацији дугорочних, вишеетапних пројеката истраживања, објављивања и звучног представљања музичке историје у Србији.

Као један од првих корака у плановима за ревизију библиотечно-архивских збирки Музиколошког института истиче се потреба да се све заоставштине обједине у оквиру једног фонда. Штавише, све је чешћа пракса да се информације о различитим типовима документације сабирају и уносе у јединствену базу података концепирану према технолошки униформисаним критеријумима и међународ-

ним стандардима, осмишљену као део светске банке података доступне на Интернету. И поред значајних корака ове врсте који су у Србији учињени на плану библиотечких умрежавања, чини се да ће архивски фондови, посебно они мали, специфични и јединствени попут ових музичких, најдуже чекати. Свакако да део проблема проистиче из општег неадекватног односа према сопственим културним вредностима, али је извесно и то да ће овакви пројекти бити изгледнији уколико настану системске промене и држава обезбеди озбиљнија улагања у интелектуалне ресурсе. Када је реч о Музиколошком институту, све док се не обезбеди трајно ангажовање стручњака за бригу о библиотечно-архивским фондовима и за рачунарску обраду података, неће бити прилике за нову систематизацију.

ПРИЛОГ

Опис садржаја из Фонда композитора у Музиколошком институту САНУ

Вацлав Ведрал

ВВ I (ред. бр.1–55)

- Рукописи и преписи композиција насталих од 1898. до 1946: дела мањег обима (хорови, хорови с клавиром, клавирске композиције, соло песме); пригодне композиције; дела за дувачки оркестар; једна композиција за виолину и клавир; духовне композиције (једна за глас и оргуље, једна за хор и оргуље)
- Композиције других аутора: неколицина је штампана, а већину представљају Ведралови преписи (нпр. *Козар*, *Десетна руковети*)

ВВ II (ред. бр.56–74)

- Рукописи дела: композиције мањег формата (хорови, клавирске минијатуре, дечја музика, масовне песме); миса *Asumpta est*; балетска свита *Зачарани портрети* за велики симфонијски оркестар
- Недовршене композиције: делови, фрагменти или скице (нпр. око 300 страница скица за оперу, око 100 страница скица за балет, око 130 страница скица за различита, углавном хорска дела)
- Остали рукописи: *Наука о музичким инструментима* (куцани текст по Вацлављевим предавањима); либрето опере *Пишија*
- Писана акта: решења о поставци Ведрала за учитеља вештина у гимназији у Пожаревцу и за хонорарног наставника у Музичкој школи Станковић

Јован Бандур

ЈБ I (ред. бр.1–21)

- *Песма и иџра деце*, за дечји гудачки квартет, рукопис
- Немузички рукописи: рукопис дневника, тридесет страница поезије, белешке са предавања из доба студија, коментари и белешке о радио програму
- Педесетак докумената Бандурове преписке
- Остала грађа различитог типа: концертни програми, Бандурова платна књижица, историјат болести Ј. Бандура са болесничким листама и дијагнозама, посмртна листа композитора, посмртни говори
- Осам Бандурових фотографија са Nelly Bachner

ЈБ II (ред. бр. 22–115) и ЈБ III (ред. бр.116–126)

- Рукописи композиција: 17 клавирских; 4 композиције за камерне саставе; мушки, женски, дечји и мешовити хорови и хорови са клавиром; соло песме за глас и клавир; *Сељакова здравица*, соло песма за дубоки глас и оркестар; *Молба младости*, песма за рецитатора и клавир
- Рукописи оркестарских, концертантних и вокалноинструменталних дела (нпр. *Југословенска партизанска райсодија* за оркестар, Симфонија in C, Концерт за виолину и оркестар, *Поема 1941* за баритон, мешовити хор и симфонијски оркестар; *Распева се земља*, кантата; *Од свиштања све до мрака* за дечји хор, оркестар и рецитатора)
- Рукописи сценских дела: *Молба младости*, мелодрам; *Нечисти крв*, сценска музика
- Бандурова свеска са примерима масовних песама различитих аутора и записи партизанских песама

Божидар Јоксимовић

БЈ I (ред. бр.1–51)

- Рукописи: *Вила Равијојла*, опера (верзија из 1931. године); Виолински концерт у Е дуру (партитура и штимови); хорови; духовне композиције (Литургија за два гласа; тропари и кондаци)
- Рукописи и штампани примерци популарних и пригодних композиција за оркестар
- Четири штампане свеске соло песама (*Песме из младости I-IV*)
- Рукописи: 3 нотне свеске са студија у Прагу (наука о облицима, каденце и модулације, фуга); око 50 страна Јоксимовиће-

вог рукописа *Прибелешке мелодија из разних времена; Историја музике* (I, II) из 1926. године

- Објављене књиге Б. Јоксимовића: област музичке педагогије (*Музички буквар*, прва знања о музици за средње и стручне школе; *Музичка читанка*, вежбања за певање за средње и стручне школе; *Методика певања*, за музичке заводе, средње и учитељске школе), Осмогласник и неке пригодне црквене песме, IV издање
- Око 100 страница разне документације: писма радију, удружењу музичара и друго
- Дела других аутора, углавном савременика (Ј. Маринковић, С. Мокрањац, С. Бинички, М. Пауновић, Љ. Бошњаковић, Ф. Гербич, В. Жганец, Ф. Лотка итд)

Петар Коњовић¹⁴

ПК I (ред. бр.1–25)

- Сценска дела: *Женидба Милоша Обилића* (рукопис прве верзије); *Женидба Милошева (Вилин вео)* I, II, III чин (рукопис и препис друге верзије); *Сељаци (Ђудо)*, примерци рукописа, преписа и штампане опере, либрето и увертира; *Кнез од Зетше*, примерци рукописа и преписа (такође и препис друге верзије), либрето на немачком, делови опере (међу њима и литографисани примерак хорова од пете слике до краја опере); *Кошћана*, рукописи прве и друге верзије, делови опере (II, IV и V слика прве верзије)

ПК II (ред. бр.26–112)

- Вокална дела (претежно рукописи, често у више примерака): песме за глас и клавир (нпр. *Макар Чудра; Укој*); песме за глас и оркестар (нпр. *Прошетала бела була; Русе косе; Мирјано Мирјанке; Појдо на горе* за средњи глас и камерни ансамбл); рукопис збирке *Моја земља* (св. I, II, IV, V) и скице за исту; рукописи хорова, углавном мушких и мешовитих; један женски трогласни хор са клавиром (*Загорски ђејсажи*)
- Инструментална дела: *Јадрански кайричо* за виолину и оркестар (рукописи и преписи); *На селу*, симфонијске варијације (рукопис и штампани примерак); *Макар Чудра* за велики оркестар и бас соло (рукопис), *Симфонија* (рукопис и препис)
- Мелографски записи 84 песме

¹⁴ Поред Коњовићевих дела, која су пописана у овом фонду, један део заоставштине није пописан. Ради се о композиторовој преписци и документацији везаној за његов рад у Хрватском народном казалишту у Загребу.

ПК III (ред. бр. 113–174)

- Клавирска и камерна музика, претежно рукописи: *Леџенда* за клавир; *Српске народне игре* за клавир; дела за виолину и клавир (нпр. Соната за виолину и клавир); рукописи и преписи два дувачка квинтета (*Сан леиње ноћи*; *Концертна свишта*) и два гудачка квартета
- Скице, идеје и фрагменти из дела: нпр. *Лирика*; *Макар Чудра*, симфонијске варијације; *Пера Сеџединац*; *Кнез од Зетле*; Симфонија; скице за Други гудачки квартет; десетак страна скица за оперу *Кошћана*; пет пуних фасцикли скица за оперу *Отаџбина*

Светомир Настасијевић

СН I (ред. бр.1–47)

- Текстови и белешке из области музике: рукописни текстови уџбеничког карактера (*Основи музичке теорије*; *Техника савременог оркестра*; *Основни појмови из акустике*); рукопис Настасијевићевог превода *Науке о инструментима* Албера Лавињака; збирка есеја *Музика као оштри феномен у уметностима* (сепарат и рукописне верзије); краћи текстови, предавања и белешке о музици, већина у рукопису (нпр. *Функционалност музичких инструмената у оркестру*; *Развој клавирске музике од Баха до данас*; *Српска народна песма у клавирској Сонати број 18, опус 31, број 3, Л. В. Бетовена*)
- Текстови и белешке из других области (књижевност, физика, физиологија, компаративна естетика), радови који упућују на директну сарадњу са Момчилом Настасијевићем (нпр. *Реч и мелос у нашој поезији*; *Момчило Настасијевић и његово суделовање у свим уметностима*; биографија М. Настасијевића итд.)
- Рукописи полемичких текстова *Проблеми наше музичке критике* и *Одговор Б. Драгушиновићу поводом „Првог устанка“*
- Аутобиографски текстови: рукописни примерци аутобиографије *Пути у музику*; Забелешке, опаске и мисли; попис композиција до 1940. (начинио сам аутор)
- Композиторов текст филмског синопсиса *Ни по бабу ни по сирчевима* или *Краљевић Марко*
- Преписка, полемике, критике и текстови о Настасијевићу
- Остала документација (нпр. интервју с Настасијевићем поводом 40 година рада; текстови Гордане Крајачић о Настасијевићу)

СН II (ред. бр.48–98)

- Музичке драме и камерне опере – рукописи делова или само либрета: *Међулушко благо* (делови; издвојени музички мотиви)

ви); *Ђураћ Бранковић* (делови; коментари поводом извођења); *Први ушћанак* (либрето; текст рецитатора; интервју са композитором о делу); камерне опере *Срећан случај*, *Немирне душе*, *Чари шрајеза*, *Анџигона* (либрета; делови из опера, утавном концертне верзије појединих арија); *Зачарана воденица* (делови; кратак коментар лица и кратак садржај)

- балети – углавном рукописи делова или синопсис садржаја: *У долини Мораве* (синопсис садржаја); *Драган и Милена* (синопсис садржаја; музички фрагменти); *Живи огањ* (синопсис; клавирски извод; режијска и кореографска упутства)

СН III (ред. бр.99–154)

- Рукописи вокалних композиција: мушки, женски и мешовити хорови (нпр. Свите за женски хор бр. 4, бр. 6; за мешовити бр. 2; *Тројар Св. Кнезу Лазару*, за женски хор; *Литургија* за мушки хор); рукописи соло песама (на текстове различитих аутора; девет народних песама са оркестром); штампани примерци песама на Момчилове текстове (*Десет песама мога брата*)
- Рукописи вокалноинструменталних дела: кантате (*Пројаси царства српског*, две верзије; *Чаша меда чаша жучи*; *Јади смерне Јефимије*; *Додола*; *Слово љубави*, две верзије; *Омер и Мерима*)
- Дела за женски хор и мали оркестар (нпр. *Коло* I, II, III; *Жешелице*)
- Остала документација: *Лирски кругови Момчила Насџасијевића* (рукописни текст комозитора); *Хорска музика С. Насџасијевића* (текст Г. Крајачић)

СН IV (ред. бр.155–191)

- Рукописи камерних и концертантних дела: Гудачки квартет бр.2 (I верзија); дела за виолину и клавир (нпр. *Вечерња песма*; *Ушћавнака*; *Пасторала III*); *Лирска поема* за виолончело и клавир; концерти за соло инструмент и симфонијски оркестар (Концерт за виолину; *Пландовања* за флауту), за соло инструмент и камерни оркестар (Концерт за харфу; Концерт за кларинет); остала концертантана дела (*Вечерња песма* и *Пасторала* за виолину соло и оркестар; *Capriccio* за соло клавир и гудачки оркестар; *Лирска поема* за соло виолончело и гудачки оркестар; *Лирска фантазија* и *Лирски кајричо* за флауту и гудачки оркестар)
- Рукописи оркестарских дела: *Пролећна свита* за гудачки оркестар, дела за симфонијски оркестар (*Лирска свита*; *Моравска райсодија*; *Балканска райсодија*; симфонијска свита *Сабор*; *Трећа симфонија*, фрагмент дела); два дела за салонски оркестар

- Рукописи клавирских дела: *У долини Мораве*, клавирска свита; *Sarpriccio*; Седам народних игара; две дечје свите за клавир
- Записи балканских, византијских и јаванских мелодија (око 50 страна нечитког рукописа)

Стеван Христић

СХ I (ред. бр.1–44)

- Рукописи, преписи и штампана дела крупнијих жанрова: *Суншон* (две непотпуне оркестарске партитуре; рукопис и препис клавирског извода; делови из опере); *Еквиноцио* (клавирски извод, недовршено); Рапсодија за клавир и оркестар (рукопис и два преписа)
- Сценска музика за комаде: *Вечити Младожења* (партитура; деонице; песме); *Уображени болесник* (партитура рукописа и препис; клавирски извод); *Чучук Стана* (рукопис, препис и штампана партитура; разни делови исте; непотпуна партитура; поједине деонице)
- Симфонија (скице)

СХ II (ред. бр. 45–109)

- Дела вокалних жанрова (претежно рукописи): соло песме (нпр. *Поноћ*, за глас и клавир, рукопис; *Вече на шкољу*, штампано; *Шано душо*, за глас и народни оркестар), хорови (*Дубровачки реквијем*, рукописни и штампани примерци; *У снегу*, рукопис; *Јесен*, литографисано; *Ластавица*, рукопис; *Ко кроз ноћ гором пушује*, рукопис; *Опело*, штампано)
- Дела различитих жанрова (рукописи, преписи, штампане ноте): *Охридска легенда* (рукопис сва четири чина; нацрт сценарија за балет; скице и делови балета; деонице за поједине делове балета); *Васкрсење* (рукописна партитура I и II дела; поједини фрагменти композиције); *Обрни се лудо младо*, за глас, кларинет и обоу (препис); Симфонијска фантазија за виолину и клавир/оркестар (штампано), *Коло краљице Марије* за клавир (штампано); филмска музика: *Циџанка* (рукопис); *Софка* (партитура и деонице)

Петар Крстић

ПКр I (ред. бр. 1–16) и ПКр II (ред. бр. 17–49)

- Рукописи опера: *Зулумћар* (партитура и више рукописних примерака клавирског извода); *Женидба Стојана Јанковића* (клавирски извод и партитура);

- Рукописи сценске музике за комаде: *Он; Кошћана; Дорћолска посла; Снежана и седам паћуљака; Кнегиња Маја; У добри час хајдуци; Новела од Сћанца; Посветилишће Абрамово; Пре четрдесет година; Ајша; Вардар; Паоло и Франческа; Паланачка железница; Лућке; Милош и Вукосава; Прибислав и Божана* (само рукопис партитуре за II чин)
- Рукописи оркестарске музике: увертире (нпр. *Свечана увертира*, партитура; *Патетићна увертира*, партитура); остала оркестарска дела (нпр. *Једна језовића музика*, партитура; *Рондо*, партитура)

ПКр III (ред. бр. 50–109)

- Рукописи дела вокалног и инструменталног жанра: девет мушких и мешовитих хорова (нпр. *Лишурѓија* за мушки хор; *Од врбе свирала* за мешовити хор); седам клавирских дела (две минијатуре; *Осу се небо звездама*; Фуга; Andante; Allegro; Соната); камерна музика (нпр. *Радост*, квинтет за четири виолине и виолончело; Рондо за виолину и клавир; обраде маршева, полки и Смеша народних мелодија старијих композитора, за гудачки квартет); оркестарске композиције (нпр. *Skerco d moll*; пригодне композиције *Радо иде Србин у војнике* и *Парадни марш*)
- Остала рукописна документација: текстови уџбеничког типа (*Историја музике I део*; скице за *Уџбеник певања за гимназију*; за *Уџбеник из теорије и контрапункта*; примери за *Прилог уџбенику „Наука о хармонији“*); разни текстови о српској и иностраној музици (концертне најаве; предавања о Станковићу, Глинки; предавања уз концерте); белешке, скице, идеје, стихови (око двадесет листова рукописа); рукописи либрета (нпр. *Опчињени Краљевић*; *Милкин кључ*; *Краљ Кесер*; синопсис балета *Der Froschkönig*); преписка са просветним саветом (око 20 прилога); остала преписка; исечци из штампе; концертни програми; рачуни и признанице; акције

ПКр IV (ред. бр. 110–233)

- Дела вокалног жанра (рукописи, ређе штампани примери): 46 композиција за хор (нпр. *Змајевка*, *Певајмо браћо*, за мушки хор; *Бајрам иде*, *Сћреиња*, *Самоћа*, за женски хор; *Лала и крин* за мешовити хор; *Сироче* за дечји хор; *Почешак буне на Дахије*, одломак за мушки хор и оркестар; *Три српске народне песме* за соло, хор и оркестар); вокална лирика (Збирка песама за један и два гласа и клавир (штампано); Српске народне песме за соло глас и клавир; појединачне песме (нпр. *Зима је*; *Познанство*; *Нимфа*; *Девојачка молба*; *Покошена ливада*))

- Штампане ноте других аутора (Бетовен, Сметана, Моцарт, Хендл, Фрескобалди, Медтнер, Шопен, Владигеров, Вебер, Штраус, Брамс, Зајц, Јенко)
- Остала документација: рукопис Крстићевог Предговора за Збирку народних песама Живојина Китића; Песме доктора Вој. В. Рашића за Петра Крстића; пописи дела; програми концерата; улазнице; проспекти; исечци из штампе; анкете; фотографије главних учесника у сценском извођењу опере *Зулумћар* (из Илустрованог листа, Бгд, 27.11.1927, стр. 2)

*Радомир Петровић*¹⁵

РП (ред. бр.1–74)

- Рукописи вокално-инструменталних дела: кантате (*Епителиаф* за жену борца; *Младићи на звонцима*; *Carmina iuventutis*)
- Остала дела (*Ој се ђали схкон мелоје*, шиптарска народна песма за сопран и алт соло, мешовити хор и симфонијски оркестар; *Југословенска райсодија* за сопран, мешовити хор и симфонијски оркестар; *Бура* за кларинет, баритон соло и осмогласни мешовити хор)
- Рукописи оркестарских дела: за симфонијски оркестар (*Симфонија*; *Moto sinfonico*; *Леџенда о љиљану*); *Менуети у класичном стилу* за гудачки оркестар
- Рукописи камерних и концертантних дела: нпр. Гудачки квинтет; Сонатина за обоу и клавир; *Concerto in modo antico per oboe e orchestra d'archi*
- Рукописи клавирских дела: нпр. Прелудијум; *Иџра*; Соната in F; Албум за младе клавиристе; *Расџанак*
- Недовршена дела: Радничко коло; Варијације на тему Б. Сметане
- Рукописи вокалних дела: петнаест хорова (нпр. *Вече на шкољу и Свайшовске шаљивке*, за мешовити хор; *У кошарици ми мајка село донела*, мадригал у верзији за мешовити и за женски или дечји хор); хорови са инструменталном пратњом (нпр. Интродукција за мешовити хор и клавир; *Ода Афродити* за женски хор и соло кларинет); *Џиџанче*, соло песма за глас и клавир
- Рукописи позоришне музике и аранжмана: сценска музика за комаде *Манде*; *Укроћена горойаг*; *Два цваницика*; *Швејк*; *Цело ду-*

¹⁵ Детаљан попис заоставштине објављен је као прилог тексту Б. Милановић, *Заоставштина Радомира Петровића*, Свеске Матице Српске – Грађа и прилози за културну и друштвену историју, Серија уметности, св. 7, бр. 27, Нови Сад, 1995, 29–33.

до лето; Пути око светиа; На леђима јежа; Шала; аранжмани (Maamme, финска химна за мушки хор; Guarda che luna (Г. Малони) за соло алт, мешовити хор и камерни оркестар; Фискултурна корачница (М. Милић) за дечји хор и камерни оркестар)

Љубомир Бошњакковић¹⁶

Љуб (ред. бр.1–61)

- Рукописи инструменталних и вокалноинструменталних дела: нпр. увертире *Цер-1914* и *Буњевка*, за оркестар; *Први српски венчић*, *Охридска райсодија*, за клавир; три дела за солисте, хор и оркестар; *Изра коло*, за дечји хор и оркестар; *Из наше брзине*, за четири гласа и камерни оркестар; шест песама из Јужне Србије за вокални квартет, виолину, виолончело и клавир
- Рукописи дела вокалног жанра: 16 композиција за мешовити хор, четири сплета за женски хор, два сплета за женски или дечји хор; *Ој Тамнаво* за мешовити хор и тенор; Песме из Јужне Србије за вокални квартет, терцет и дует уз пратњу клавира; соло песме за глас и клавир (две збирке народних песама, једна штампана, друга у рукопису; *Синоћ ми драги долази*, хармонизација за глас и клавир) и *Невесто млада, убава*, за глас и камерни оркестар
- Сценска дела: опера *Робиња* (рукопис клавирског извода); текстови комада с певањем (*Иванка; Ноћна слиража*)
- Остали рукописи: записи црногорских народних мелодија и песме *Море ће продам*; рукопис *Историје музике* (I део, материјал за друго издање); *Руска музика* (Алфред Брино) превод са немачког језика
- Разна документација, претежно изводи из штампе о Бошњакковићевим делима

Велимир Сперњак¹⁷

ВСП (ред. бр.1–107)

- Рукописи композиција: хорови; Литургија Св. Јована Златоустог и краћи хармонизовани или једногласни црквени напеви); Смеса српских народних песама за глас и клавир; клавирске композиције (*Кадрил; Оријентална серенада; Војнич-*

¹⁶ Детаљан попис заоставштине објављен је као прилог тексту Б. Милановић, *Последњи изданици српског националног романтизма у опису Љубомира Бошњакковића*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 14, Нови Сад, 1994, 151–157.

¹⁷ Детаљан попис заоставштине објављен је као прилог тексту Романе Рибич, *Велимир Сперњак (1870–1948) – иротојереј, композитор, мелограф*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 18–19, Нови Сад, 1996, 199–206.

ки марш; неколико кола и обрада народних песама); дела за виолину и клавир (*Мазурка; Полонеза; Србијанско коло; Личко коло*; смесе руских, хрватских и словеначких народних песама); Две народне песме за четири виолине

- Једногласни записи Карловачког појања Велимира Сперњака, студента III године Богословије (1892)
- Дела других аутора: издања Српске музичке библиотеке (дела Топаловића, Ђорђевића, Јенка, Синика); појединачна стара издања (нпр. Х. Доубек, *Свети ће чишати песме моје*, из 1889); стари преписи (нпр. Т. Остојић, *Православија наставниче*, за мешовити хор, Сперњаков препис из 1890; Радхартингер, *Литургија*, Сперњаков препис из 1899)
- Остала документација: писмо Богдану Сперњаку, копија; писмо Епископа епархије вршачке В. Сперњаку, из 1903; биографија Сперњака са пописом дела

Светиолик Паићан-Којанов

СПК (ред. бр. 1–106)

- Рукописи вокалних дела: духовна музика (нпр. Опело за женски хор; *Царју небесниј* за мешовити); световниорови (нпр. *Јесен; Сан о васкрсењу*, за мешовити; *Сирашило*, за женски; *Калуђерска песма*, за мушки хор; 20 дела за дечји хор)
- Рукописи дела за хармонику: 6 дела за оркестар хармоника (нпр. *Свечани мрши; Бранково коло*; три свите) и два за оркестар хармоника и мешовити хор
- Рукописи дела осталих жанрова: вокалноинструментална дела (нпр. *Inno al Violino*, за хор и гудачки квартет); дела за глас и клавир (нпр. *Тонце Мехо; Ој Декло; Фала*); дела за виолину и клавир (*Међимурска свиџа; Црногорска свиџа*)
- Остала документација: *Певанка* за трећи разред народних школа (куцани текст); *Музичка сликовница* (рукопис); либрето опере *Трајан* (рукопис); *Село*, текст за сцене из сеоског живота).

Ненад Барачки

Пописана, а незаведена, веома обимна рукописна заоставштина Ненада Барачког, свештеника и познатог мелографа српског црквеног појања.¹⁸ Заоставштина садржи:

¹⁸ Види Д. Петровић, *Појци и мелографи српског црквеног појања – духовни мисионари и музички посленици*, у: *Споменица епископу шумадијском Сави*. Зборник радова поводом 40-годишњице архијерејске службе др Саве (Вуковића), епископа шумадијског, Нови Сад 2001, 147–158.

- I Осмогласник, осам свезака
- II Пригодно појање (требник)
- III Празнично појање - минеји, триод, пентикостар
- IV Разни записи појања
- V Теоретски и поучни списи
- VI Хармонизације црквених напева

UDC 78.071(081):061.27

78.072:78.03](497.11)

DOI: 10.2298/MUZ1010101M

Biljana Milanović

LEGACY COLLECTION OF COMPOSERS
IN THE SASA INSTITUTE OF MUSICOLOGY*

Abstract: The study is dedicated to the Legacy Collection of composers maintained by the Institute of Musicology of SASA. Due attention is paid to the history of its formation as well as to its unique contents which refers to the primary and very important archive sources related to the Serbian musical history. The text also provides a discourse which highlights issues concerning the strategies and perspectives of Serbian musicology. The Supplement gives a short description of each composer's legacy.

Keywords: Legacy Collection of the Institute of Musicology of SASA, Serbian musical past, Serbian musicology

After over the last six decades of its existence and activity, the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts has had a large library with books and magazines from the fields of musicology, ethnomusicology and similar disciplines, a collection of LP records, audio-cassettes and compact discs, valuable collections of transcriptions and audio recordings from the ethnomusicological field, a collection of microfilms of manuscripts from Chilandar, a collection of photographs, and rich, highly diverse archive documentation from the Serbian musical past. The Archive and the Legacy Collection of the Institute have a number of unique manuscripts and copies, old issues, correspondence, diaries, unpublished biographical and autobiographical notes, diplomas, official documents, concert programs and other documentation.

With the type of documents it keeps, the Institute of Musicology is, together with the Library of the Faculty of Music in Belgrade, the only specialized institution of this type in the country. However, ever since it was established it has only been officially organized and financed as an exclusively scientific institution. Even though it possesses musical documentation of prime national significance, the Institute does not have a separate expert department employing personnel specialized for archive and library operations. This work has been covered by musicologists and ethnomusicologists employed by the Institute. Beside their basic, scientific activities in different areas, they have also mutually delegated

* This text is the result of work on the project *Muzika na raskršću – srpski, balkanski i evropski okviri* [Music at the crossroads – Serbian, Balkan, and European contexts] No. 147033, financed by the Ministry of Science and Technological Development of the Republic of Serbia.

amongst themselves the tasks of acquiring items and maintaining an inventory of books, the collection and processing of various archival materials, its systematization, classification, registration in the books and card catalogue, storage, as well as checking in and out material studied by its many users. Staff are occasionally helped out by associates, mainly post-graduate students.

Bearing in mind these long-term difficulties, the state of the Archive and Legacy Collection is nevertheless satisfactory. Almost all the materials have been listed, filed and kept in special cardboard boxes or wooden cabinets. These are accessible to all visitors, users from various backgrounds, from scientists, musical performers and students, to amateurs interested in the sources of the Serbian musical past.

The Legacy Collection was established in 1984, but is an integral part of the Archive with which it shares its establishment. From 1949, various materials started pouring into the Institute of Musicology and full time employees and part time associates did all they could to preserve and keep them in the premises of this institution.¹ Special credit should be given to Stana Đurić-Klajn who continually collected old manuscripts, copies, rare musical issues and other documentation. She collaborated with a number of authors, exchanged letters with the families and successors of composers and tried to keep all valuable legacies in one place.² During her time there, the

¹ Already in the Work Report for the first year, 1948 (Director Petar Konjović, part time associate Kosta Manojlović, senior assistant Stana Đurić-Klajn) plans of collecting and purchasing archive materials are mentioned, as well as correspondence concerning the collections of musical folklore and sacred music and providing a budget for the purchase of books and magazines. In later annual reports data exists on the arrival of certain legacies and other archive material. The correspondence has also been preserved therewith. One of the first significant sources of that type are definitely connected with one part of the legacy of Stevan Mokranjac which is found today in the Archive of the Institute of Musicology of SASA (the second, larger part of Mokranjac's materials is kept in the Archive of the Serbian Academy of Sciences and Arts). In the documentation from the Institute from 1950 two letters exist which lead us to the fact that Mokranjac's manuscripts arrived that very year. The first was a letter of the composer's son (May 1950, signed Ph.D. M. S. Mokranjac) which expresses his wish to hand over the autographs of his father to the Institute, and the second is the Director's letter expressing his gratitude in name of the Institute of Musicology (June 1950, signed P. Konjović).

² Amongst the various examples which stand witness to the dedication which Stana Đurić-Klajn showed in keeping the manuscript and documents of Serbian musical past, one of the most marked is her devotion with regards to the legacy of Stevan Hristić. Namely, following the death of the composer's wife Ksenija, the owner of the apartment in No. 12, Takovska Street, where the family had previously resided, threw out the entire belongings of the Hristić family into the dilapidated house located in the courtyard. Amongst their belongings were also Hristić's scattered manuscripts. Stana Klajn made sure that the works were saved and transported to the Institute. (Data from the conversations with Nadežda Mosusova Ph.D., principal research fellow of the Institute of Musicology of SASA, retired.)

Institute already had a collection from Serbian past to boast of. Mostly there were gifts, legacies, or various documentation purchases.³

At first the collection of works was not filed and was only available for internal use. Over time it grew significantly, and the expert personnel of the Institute did their best to process and classify it. This task, together with their basic scientific work, was taken over by younger associates in the seventies. In order to carry this out as best as possible, they often consulted experts from the field of archiving. However, the material was specific, covering a wide range, made up of hand written and printed music, via various written documents, to correspondence and photographs. Archive experts often found themselves in a dilemma as to how to process it.⁴ Detailed classification and categorization of archive materials in different, separate registers could not be carried out without an adequate expert team composed of musicologists and archivists, who would be engaged in this task for a long and continuous period. Conditions for that simply did not exist. Simultaneously, it was necessary to make the material accessible as soon as possible. The material was filed together and classified by author.⁵

At the beginning, legacies were processed together with the remaining archive material. Within its largest documentary collection, the legacies of various musicians found their place, amateurs as well as professional composers: Isidor Bajić, Svetolik Pašćan, Stanislav Binički, Vladimir Nikolajević-Štirski, Vlada Petrović, Miloš Ljeskovac, Toša Andrejević-Australijanac, Antonije Čolak-Antić, Đordje M. Stojčević, Ivanka Petrović, Milenko Paunović, Dragutin Pokorni, Sava Selesković, Evgenije Stojanović, Milivoje Crvčanin, Stevan Mokranjac. They are mostly of a lesser scope, and a few of them present only one part of the entire number of existing autographs of certain authors, as is the case with the documentation of Mokranjac, Paunović and Selesković.

After the material began to increase significantly, an idea was born to create a special index. All legacies filed by 1984 still remained part of the Archive, while those which were not filed or had just arrived started to be filed within the new collection which still keeps this type of documentation. Legacy Collection included the legacies of Vaclav Vedral,

³ With each passing year diverse materials arrived at the Institute. For example, the Archive of the Institute received only in 1964 four legacies as a present: autographs of the compositions of Sava Selesković, the documentation belonging to Vladimir Nikolajević-Štirski, the music archive of priest D. Popović and the legacy of Vlada Petrović, a year-long member of the Musical Society. (Report of the operations of the Institute of Musicology of SASA from 1964, p. 8).

⁴ In that sense, the cooperation between the Institute and the Archive of SASA is significant, which continued in both directions when Danica Petrović worked on filing the legacy of Stevan Mokranjac in the Archive of SASA.

⁵ The documents of the Archive were placed into cardboard boxes and have dual call numbers: the boxes where they were located were marked by serial numbers, while the actual documents were marked with Arabic numbers.

Jovan Bandur, Božidar Joksimović⁶, Petar Konjović, Svetomir Nastasijević⁷, Stevan Hristić, Petar Krstić, Stana Đurić Klajn, Radomir Petrović, Ljubomir Bošnjaković, Velimir Spernjak, Svetolik Pašćan and Mihailo Vukdragović.⁸ Almost all of them belong to composers, apart from the rich collection of Stana Đurić-Klajn and a library of books and published music which used to belong to Mihailo Vukdragović. Most of them contain compositions, texts, published books or manuscripts, and works by other authors. Often they contain various other documents as well. These arrived at the Institute with basic materials, as part of a legacy of a certain composer, then preserved and processed under the term of legacies.⁹

The collection of Petar Krstić stands out in its quantity and diversity, which according to its catalogue file number has a total number of 233 documents: musical manuscripts and printed compositions, handwritten librettos with carried out and planned scenic works, manuscript textbooks, texts on music, various notes, drafts, verses, followed by correspondence, newspaper clippings, concert programs, tickets, bills, stocks. Various types of documents are also kept in the legacy of Svetomir Nastasijević (191 documents) and Jovan Bandur (126). By its volume, Konjović's documentation is similar, and together with Hristić's autographs (109) belongs to one of the most valuable manuscript collections of the Institute of Musicology.¹⁰ In the quantitative sense it is followed by the legacies of Spernjak (107), Pašćan (106)¹¹, Vedral (74) and Petrović (74), Bošnjaković (61), Joksimović (51).

⁶ Part of Joksimović's legacy is kept in the musical department of the National Library in Belgrade.

⁷ Part of Nastasijević's legacy is kept in Gornji Milanovac, the birthplace of the composer.

⁸ All the listed legacies arrived at the Institute as gifts. In most cases they were brought there by the successors of the composers (e.g. the son of Petar Konjović, daughters of Jovan Bandur, wife of Radomir Petrović, daughters of Ljubomir Bošnjaković, daughter of Mihailo Vukdragović) but often by the authors themselves, during their lifetime. For example, Petar Krstić, appointed the Institute of Musicology as his successor in his will of his entire library and music archive. Part of his library (belles-lettres, musical sheets of educational character) was ceded to the Central Library of SASA, Library of the City of Belgrade and Musical School *Slavenski*, while the remaining documentation is kept at the Institute. (Data on Krstić was taken over from the annual Reports of the Operation of the Institute of Musicology of SASA for the years 1957 and 1968.)

⁹ In that sense, the only exceptions are the legacies of Hristić and Petrović. They are exclusively composed of autographs, and to a lesser degree the published copies of their compositions.

¹⁰ According to the inventory, Konjović's legacy is composed of 174 documents. However, they are only the works of the composer. The vast correspondence which mostly originates from the period when he worked for the Croatian National Theater in Zagreb still has not been filed.

¹¹ This number is even larger if we also count a small part of Pašćan's legacy previously filed in the Archive. It is made up of choirs of secular and sacred music, patriotic choirs, a few written documents (for example, *The Byzantine Notation* – Pašćan's

Bearing in mind the different contents within this separate Collection, problems have arisen concerning the classification and inventory of all materials. Creative work is most often classified by genre, however that procedure is not quite consistent. Also, some legacies were superficially systemized, so that one can find materials of a different type under a joint call number, such as compositions and textbooks, various documents and similar. These steps make reviews and a global overview into the document types more difficult, but they do not slow down the search process for a certain document because each of them has its own number.

Beside legacies which have been filed in the Archive and the separate Collection, an additional nine collections belong to this type of materials. Five of them have only been in the Institute as of recently and are currently in the process of processing and filing. The legacy of composer Dušan Kostić contains a large number of works which this author ceded to the Institute directly prior to having passed away. In the documentation of Boris Petrović Arsenjev (1908–1972), the choir conductor from Novi Sad, one can find copies of lithographic and published choir works by Russian, Serbian and Croatian composers, as well as the manuscripts of his colleagues, Russian conductors who performed in Novi Sad and Velika Kikinda. The material connected with Dušan Kotur, with autographs of monophonic church singing records, harmonization of folk songs and certain works of Kotur himself, is for now only one part of the entire documentation which his family promised to give to the Institute of Musicology. There are two more not very large legacies: a book of records of the Serbian-Orthodox Church Chanting by priest Branko Cvejić and four manuscript books of compositions of Jovan Paču.¹²

The remaining four collections are larger. One of them is by its type and contents unique: the legacy of ballerina Danica Živanović, with valuable and parity books from the field of ballet art. The last three are by their content connected with The First Belgrade Singing Society, the Musical Society *Stanković* and The Academic Singing Society *Obilić*. In actual fact, they are not legacies as such. In the first instance they are copies of a large number of choir works owned by The First Belgrade Singing Society. Since the parent archive of the choir has not been put in order and is not accessible, this material has unique significance. The other two collections contain documentation of a different type (inventories of members and repertoires, history, official documents, correspondence and other) which the associates of the Institute of Musicology have collected over time, while working in the archives.

manuscript from 1938-1940), concert program on the occasion of 100 years from the death of Kornelije Stanković and one copy of Stanković's *Serbian Church Chanting from Karlovac*, Vol. I, issue from 1922.

¹² Both have been purchased with the funds of the Committee for the History of Serbian Music of SASA.

All legacies carry their own powerful energy and value, regardless of whether they contain key sources of main movements of new Serbian music or stand in the background regarding their significance. As documents, they provide us with a first hand dialogue with the past, and there is no special need to stress that information on the contents of certain collections should contribute to our better understanding of the type, amounts and condition of archive materials pertaining to Serbian music. In that context, special significance should be given to legacies of the composers from a separate fund, which stands apart from the other collections by its volume, completeness and versatility, and in most cases multiple value of the materials.¹³

Documents from the composers' collections provide us with an opportunity for numerous types of research. Since they present mostly basic sources, they are significant material for fundamental research, although often disregarded in many fields of Serbian musicology. One should primarily point out musical manuscripts. Amongst them one can find samples of some of the most significant works of Serbian music of the 20th century, such as Konjović's musical dramas or *Ohridska legenda* [The Legends of Ohrid] by Stevan Hristić, together with less well known and unstudied works of the authors mentioned above, such as Konjović's wind quintets or Hristić's film and theater music. We can also find creations which stand apart by their historical significance or previous popularity, together with completely unknown compositions, amongst which there are not only various examples of choir, solo and chamber literature, but also works of large genres, which Serbian music until the middle of last century was mainly lacking in. The majority of those had never been researched before.

Together with compositions, amongst the musical sources there are also folk music transcriptions (Konjović, Joksimović, Bandur, Nastasijević, Bošnjaković, Spernjak) which deserve attention not only by musicologists but by ethnomusicologists as well. However, an especially rare and precious part of the documentation is presented by sources showing the actual process in which a specific work was created. They pertain to the phases of composing which preceded the final form of the musical text of certain creations. Drafts, preparation, ideas and their development, followed by various versions of the compositions, are widely represented in Konjović's legacy, as well as in those of Nastasijević, Bandur and Vedral. This documentation can also serve as material for researching the creative process and attempts to reconstruct the beginning and

¹³ Due to a detailed insight into the legacy of composers it would be valuable to mention the entire content of each of them, however the limitation of space has forced us to make the Supplement given at the end of the text which presents a short description of all listed composer legacies, which is envisioned according to the timetable of when it was filed and call numbers of the existing classification.

development of certain ideas. Certain aspects which lie hidden or cannot be found in the final version of some composition, lead us to new moments, potentially significant in creating an opinion about a certain author.

A large part of the legacy of composers comprises the written word of the composers themselves and texts by other authors about them. A few types of handwritten and published documentation can be singled out.

Theoretical works, textbooks, texts from lectures and similar documents form a separate group, as sources for researching music pedagogy, the history of musical scholarships, development of theoretical and handbook manual musical literature. Certain artists were not overly successful as composers, but they produced pioneer, often even significant results in the field of teaching and theoretical activities. In the legacies of the Institute of Musicology examples of such endeavors are: the manuscripts of the three first histories of music (Bošnjaković, Joksimović, Krstić), autographs from the field of music theory, counterpoint, harmony, forms, acoustics (Nastasijević, Krstić, Vedral), school textbooks (Joksimović, Krstić, Pašćan) and smaller handwritten materials and texts.

The other group consists of music critiques and essays: press clippings or their transcripts, manuscripts of published and unpublished critic reviews and essays, less often polemical texts. This documentation in one part is not unique (fragments from periodicals) however it is useful for researching the critique activities of certain authors, as well as mechanisms in the system of musical reception. Examples from the archive material especially stand out which cannot be found anywhere else. For example, characteristic as such are the manuscripts of Nastasijević and Krstić, which complete the information on the artistic beliefs of these composers and the polemic character of the epoch they lived and worked in. Also, one part of such documents from Nastasijević's legacy leads us towards composer's direct cooperation with his brother Momčilo and can shed a light on his attempts to establish a new relation between words and tone, inspired by Momčilo's poetic and dramatic art. Simultaneously, materials connected with the cooperation of these two artists have an interdisciplinary value and could prove to be beneficial to researchers from the field of Serbian history of literature, too.

The third part of the documentation is composed of correspondence which, beside the usual texts and essays, is a special source in researching the aspect of communication between authors. Konjović's previously mentioned correspondence is definitely the largest and the most valuable archival material of this type and deserves to be researched and published in detail. It is rich with data on Konjović's work in Zagreb's music environment and his cooperation with a large number of contemporaries, and on its own has a potentially manifold value for scientific research.

Texts of autobiographical character, diaries, various notes recording personal thoughts, opinions and memories make up a special type of

handwritten documents. When compared to the other documentation, they are permeated by subjective elements more than any others, even primarily personal emotions, and can at times assist us while trying to find and discover the sources of certain artistic ideas, directions and inspirations of a certain composer.

Where facts seem scarce, biographic elements can be perceived in autobiographic texts. However, various individual documents present more dependable biographic materials, which is fairly widely represented in certain legacies of the Institute of Musicology (diplomas, agreements, employment contracts, upcoming concerts, health diagnosis, photographs and similar).

Part of the composer collections is often made up of music and books by other authors. They point out the interest characteristic of a certain author, as well as to the musical literature typical for his day and age. Also, some examples from this part of the Collection are practically unique, of antique value, and therefore are of great importance.

A discourse on the composer's legacies maintained by the Institute of Musicology of SASA could highlight issues concerning the strategies and perspectives of Serbian musicology, tying it up more closely to musical publishing and performing art. When on the subject of a scientific approach to musicology itself, especially the problem of a disbalance between the slow growth of the basic processed database and various endeavors channeled towards systematization and integral research, one should stress that the diversity of the documents and the fact that they are scattered among various legacies is equally suitable for both specialized and wider types of research, from historiographical and analytical to numerous contextual, intercultural, interdisciplinary and other manners of studies of the musical past. Also, the legacies of the collection have potential significance for the wider musical public, because they abound in professionally accomplished compositions. In that sense, the most marked legacies are Konjović's and Hristić's. However they are joined by others as well, such as Krstić's, Nastasijević's, Pašćan's, and Petrović's, with certain works from the fields of orchestral, chamber, choral, vocal-instrumental, children's music and other genres, which have the compositional-technical preconditions to survive in concert repertoires. The problem of strategic connections between musicology, performing arts and publishing presents a complex theme which needs to be elaborated on concerning special problems. However in this context one should stress that the legacies of the Collection, together with the Archive of the Institute, can be regarded as one of the primary resources to be counted on in organizing and realizing long-term research projects, publishing, and audio presentation of Serbian music history.

One of the first steps in planning the revision of the library-archive collections of the Institute of Musicology is the need to unite all legacies

within a single collection. Moreover, a practice lately prevails in collecting and filing the information on various types of documents into a unique database envisioned according to technologically uniformed criteria and international standards, organized as part of the international database accessible on the Internet. Despite significant steps of this type carried out in Serbia in the field of library networking, it seems as though archive resources, especially those of a smaller volume, specific and unique such as these musical ones, will be last in line. Naturally, part of the problem arises from the general inadequate relation towards one's own cultural values, but it is also certain that projects such as these will be more certain if systematic changes occur and the government channels more serious investments into intellectual resources. As far as the Institute of Musicology is concerned, until the moment when the permanent engagement of experts is provided to take care of the library-archive funds and computer database processing, there will not be a chance for a new systematization.

SUPPLEMENT

Description of the contents from the collection legacies of composers
in the SASA Institute of Musicology

Vaclav Vedral

VV I (ser. No.1–55)

- Manuscripts and copies of compositions written from 1898 to 1946: works of smaller volume (choirs, choirs with piano, piano compositions, solo songs); occasional pieces; works for wind orchestra; one composition for violin and piano; sacred music (one for the voice and organs, one for the choir and organs)
- Composition of other authors: a few were published, while the majority was copied by Vedral (e.g. Mokranjac's *Kozar*, Deseta rukovet [Tenth Garland])

VV II (ser. No.56–74)

- Manuscripts of compositions: works of smaller format (choirs, piano miniatures, children's music, mass songs); mass *Asumpta est*; ballet suite *Začarani portret* [Enchanted Portrait] for a large symphony orchestra
- Unfinished compositions: fragments or drafts (e.g. around 300 pages of an opera draft, around 100 pages of a draft for a ballet, around 130 pages of a draft for various, mainly choir pieces)
- Remaining manuscripts: *Nauka o muzičkim instrumentima* [Science on Musical Instruments] (typed text pursuant to Vedral's lectures); libretto of the opera *Pitija* [Pythia]

- Other documents: decisions on appointing Vedral to the position of professor of skills in the high school in Požarevac and as a part time associate professor in the Music School *Stanković*

Jovan Bandur

JB I (ser. No.1–21)

- *Pesma i igra dece* [Children's Song and Dance] for a children's wind orchestra
- Non-music related manuscripts: diary; thirty or so pages of poetry; notes from lectures from the period of his studies; comments and notes on radio programs
- Fifty or so documents of Bandur's correspondence
- Other material of diverse type: concert programs; Bandur's pay booklet; history of J. Bandur's illness with hospital discharge list and diagnosis; posthumous speeches
- Eight of Bandur's photographs with Nelly Bachner

JB II (ser. No. 22–115) and JB III (ser. No. 116–126)

- Manuscripts of 17 works for piano; 4 compositions for chamber ensembles; male, female, children's and mixed choirs and choirs with piano; solo songs for the voice and piano; *Seljakova zdravica* [Peasant's Toast], solo song for a low voice and orchestra; *Molba mladosti* [Plea of Youth], song for a reciter and piano
- Manuscripts of orchestral, concerto and vocal-instrumental works (e.g. *Jugoslovenska partizanska rapsodija* [Yugoslav Partisan Rhapsody] for orchestra, Symphony in C, Concerto for the Violin and Orchestra, *Poem 1941* for the baritone, mixed choir and symphony orchestra; cantata *Raspeva se zemlja* [The Country Sings Rapturously]; *Od svitanja sve do mraka* [From Dawn to Dusk] for a children's choir, orchestra and reciter) and pieces for the stage (melodrama *Molba mladosti* [Plea of Youth]; *Nečista krv* [Impure Blood], music for the stage)
- Bandur's notebook with examples of mass songs of various authors and copies of partisan songs

Božidar Joksimović

BJ I (ser. No.1–51)

- Manuscripts: opera *Vila Raviojla* [Fairy Raviojla] (version from 1931), Violin Concerto in E major (score and extra parts), choirs, sacred music (Liturgy for two voices; hymns and kondaks)
- Manuscripts and printed samples of popular and occasional compositions for the orchestra

- Four printed notebooks of solo songs *Pesme iz mladosti* [Songs from the Youth] I-IV
- Manuscripts of 3 notebooks from Joksimović's studies in Prague (science of forms, cadences and modulations, fugue); approximately 50 pages of his manuscripts *Pribeleške melodija iz starih vremena* [Notes of Melodies from Various Times] and *Istorija muzike* [History of Music] (I, II) from 1926
- Joksimović's published books: the field of music teaching (*Muzički bukvar* [Music First Reading Book] – first knowledge about music for high schools and college; *Muzička čitanka* [Musical Reading Book] – practice for singing for high schools and college; *Metodika pevanja* [Singing Teaching Methods] for music schools, high schools and teaching schools); *Osmoglasnik* [Ochoechos]
- Approximately 100 pages of various documentation: letters to radio stations, associations of musicians and others
- Works of other authors, mainly contemporaries (J. Marinković, S. Mokranjac, S. Binički, M. Paunović, Lj. Bošnjaković, F. Gerbič, V. Žganec, F. Lotka etc.)

Petar Konjović¹⁴

PK I (ser. No. 1–25)

- Stage works: *Ženidba Miloša Obilića* [Marriage of Miloš Obilić], manuscript of the first version; *Ženidba Miloševa (Vilin veo)* [Miloš's Wedding, (Fairy's Veil)], acts I, II, III, manuscript and copy of the second version; *Seljaci* [Peasants], samples of manuscript, copy and printed opera, libretto and overture; *Knez od Zete* [Duke of Zeta], samples of manuscript and copy (also copy of the second version), libretto in German, fragments of the opera (amongst which also lithograph copy of choirs from the fifth scene to the end of the opera); *Koštana*, manuscripts of the first and second version, fragments of the opera (scenes II, IV and V of the first version)

PK II (ser. No. 26–112)

- Vocal works (primarily manuscripts, often in a number of copies): songs for the voice and piano (e.g. *Makar Čudra*; *Ukop* [Burial]); songs for the voice and orchestra (e.g. *Prošetala bela bula* [A White Muslim Woman Passed By]; *Mirjano Mirjanke*; *Pojdo na gore* [On My Way Up] for voice and chamber ensemble)

¹⁴ Apart from Konjović's works which were signed and are in the fund, one part of the legacy is not signed. That pertains to the correspondence of the composer and documentation connected with his work in the Croatian National Theater in Zagreb.

ble); manuscript of the collection *Moja zemlja* [My Country] (vol. I, II, IV, V) and its draft; manuscripts of choirs, mainly male and mixed; female three-part choir with piano *Zagorski pejzaži* [Landscapes from Zagorje]

- Instrumental works: *Jadranski kapričo* [Adriatic Capriccio] for the violin and orchestra (manuscript and copies); *Na selu* [In the Village], symphonic variations (manuscript and printed copy); *Makar Čudra* for a big orchestra and bass solo (manuscript); *Symphony* (manuscript and copy)

- Transcriptions of 84 folk songs

PK III (ser. No. 113–174)

- Piano and chamber music, mainly manuscripts: *Legenda* [Legend] for the piano; *Srpske narodne igre* [Serbian Folk Dances] for the piano; pieces for the violin and piano (for example Sonata for the violin and piano); manuscripts and copies for two wind quintets (*San letnje noći* [Summer Night's Dream]; *Koncertna svita* [Concerto Suite] and two string quartets
- Drafts, ideas and fragments from works: for example *Lirika* [Lyrics]; *Makar Čudra*; *Pera Segedinac*; *Knez od Zete* [The Duke of Zeta]; *Symphony*; drafts for the Second string quartet; for opera *Koštana*; five full folders of drafts for the opera *Otažbina* [Homeland]

Svetomir Nastasijević

SN I (ser. No.1–47)

- Texts and notes from the field of music: manuscript texts of teaching character (*Osnovi muzičke teorije* [Basics of Music Theory]; *Tehnika savremenog orkestra* [Technique of a Contemporary Orchestra]; *Osnovni pojmovi iz akustike* [Basic Terms from Acoustics]); manuscript of Nastasijević's translation of *Nauka o instrumentima* [Science of Instruments] by Albert Lavignac; a collection of essays *Muzika kao opšti fenomen u umetnostima* [Music as a General Phenomenon in Art] (offprint and draft versions); short texts, lectures and notes on music, mainly in manuscripts (e.g. *Funkcionalnost muzičkih instrumenata u orkestru* [Functionality of Musical Instruments in Orchestra]; *Razvoj klavirske muzike od Baha do danas* [Development of Piano Music from Bach until Today]; *Srpska narodna pesma u klavirskoj Sonati broj 18, opus 31, broj 3, L. V. Betovena* [Serbian National Songs in Piano Sonata number 18, opus 31, number 3 of L.V. Beethoven])
- Texts and notes from other fields (literature, physics, physiology, comparative esthetics); works which pinpoint towards direct co-

operation with Momčilo Nastasijević (e.g. *Reč i melos u našoj poeziji* [The Word and The Music in our Poetry]; *Momčilo Nastasijević i njegovo sudelovanje u svim umetnostima* [Momčilo Nastasijević and his Participation in All Arts]; biography of M. Nastasijević)

- Manuscripts of polemical texts (*Problemi naše muzičke kritike* [Problems of our Music Critics]; *Odgovor B. Dragutinoviću povodom „Prvog ustanka“* [Answer to B. Dragutinović on the occasion of the *First Uprising*])
- Autobiographic texts: manuscripts of the autobiography *Put u muziku* [Journey to the Music]; notes, remarks and thoughts; list of compositions until 1940 (made by the author himself)
- Correspondence, polemics, critics and texts on Nastasijević
- Other documentation (e.g. interview with Nastasijević on the occasion of 40 years of his work; texts of Gordana Krajačić on Nastasijević)

SN II (ser. No. 48–98)

- Musical dramas and chamber operas – fragments of manuscripts or just librettos: *Međuluško blago* [Medjulužje Treasure], fragments, separate musical motives; *Durađ Branković*, fragments, comments on its performance; *Prvi ustanak* [First Uprising], libretto, text of reciter, interview with the composer on his work; chamber operas *Srećan slučaj* [Happy Event], *Nemirne duše* [Restless Souls], *Čari trapeza* [The Wonders of the Trapeze], *Antigona* – librettos, fragments from the operas, mainly concert versions of certain arias; *Začarana vodenica* [Bewitched Water Mill], fragments, short comment on the characters and summary of contents
- Ballets – fragments of manuscripts or synopsis of the contents: *U dolini Morave* [In the Valley of Morava], synopsis of the contents; *Dragan i Milena* [Dragan and Milena], synopsis of the contents, musical fragments; *Živi oganj* [Living Fire], synopsis, piano reduction, instructions for the direction and the choreography

SN III (ser. No. 99–154)

- Manuscripts of vocal compositions: male, female and mixed choirs (for example Suites No. 4 and No. 6 for a female choir; Suite No. 2 for mixed choir; *Tropar Sv. Knezu Lazaru* [Tropar to St. Duke Lazar] for a female choir; Liturgy for a male choir); manuscript of solo songs (with texts from various authors; nine folk songs with orchestra); printed copies of songs with Momčilo's texts (*Deset pesama moga brata* [Ten Songs of My Brother])
- Manuscripts of vocal-instrumental works: cantatas *Propast carstva srpskog* [Fall of the Serbian Empire], two versions; *Čaša*

meda čaša žuči [A Glass of Honey a Glass of Bile]; *Jadi smerne Jefimije* [The Sorrows of the Modest Jefimija]; *Dodola* [Dodola], *Slovo ljubavi* [Letter of Love], two versions; *Omer i Merima* [Omer and Merima]

- Pieces for a female choir and small orchestra (e. g. *Kolo* I, II, III; *Žetelice* [Reapers])
- Other documentation: *Lirski krugovi Momčila Nastasijevića* [Lyric Circles of Momčilo Nastasijević], manuscript of the composer; *Horska muzika S. Nastasijevića* [S. Nastasijević's Choir Music], text by G. Krajačić

SN IV (ser. No.155–191)

- Manuscripts of chamber and concerto pieces: String Quartet No. 2 (first version); pieces for violin and piano (e.g. *Večernja pesma* [Evening Song]; *Uspavanka* [Lullaby], *Pastorala* [Pastorale] III); *Lirska poema* [Lyric Poem] for cello and piano; Concertos for solo instruments and symphony orchestra (Violin Concerto; *Plandovanja* [Idlings] for flute), for a solo instrument and chamber orchestra (Harp Concerto; Clarinet Concerto); other concerto pieces (*Večernja pesma* [Evening Song] and *Pastorala* [Pastorale] for violin solo and orchestra; *Capriccio* for solo piano and string orchestra; *Lirska poema* [Lyric Poem] for solo cello and string orchestra; *Lirska fantazija* [Lyrical Fantasy] and *Lirski kapričo* [Lyric Capriccio] for flute and string orchestra)
- Manuscripts of orchestra pieces: *Prolećna svita* [Spring Suite] for a string orchestra, pieces for a symphony orchestra (*Lirska svita* [Lyric Suite], *Moravska rapsodija* [Morava Rhapsody]; *Balkanska rapsodija* [Balkan Rhapsody], Suite *Sabor* [Assembly] for a symphony orchestra, Third Symphony (fragment); two pieces for a salon orchestra
- Manuscript of piano pieces: *U dolini Morave* [In the Valley of Morava] piano suite; *Capriccio*; Seven Folk Dances; two children's piano suites
- Transcriptions of Balkan, Byzantine and Javanese melodies (around 50 pages of illegible handwriting)

Stevan Hristić

SH I (ser. No.1–44)

- Pieces of larger genres: *Suton* [Dusk] (two incomplete orchestra scores; manuscript and copy of the piano reduction; fragments from the opera); *Ekvinocio* [Equinox] (piano reduction, incomplete); Rhapsody for piano and orchestra (manuscript and two copies)

- Stage music for pieces: *Večiti mladoženja* [Confirmed Bachelor] (score; parts; songs); *Uobraženi bolesnik* [Conceited Patient] (manuscript and copy of the score; piano reduction); *Čučuk Stana* (manuscript, copy and printed score; various parts of same; incomplete score; certain parts)
- Symphony (drafts)

SH II (ser. No. 45–109)

- Pieces of vocal genres (mainly manuscripts): solo songs (e.g. *Ponoć* [Midnight], for voice and piano, manuscript; *Šano dušo* [Šano Dear] for voice and national orchestra); choirs (*Dubrovački rekvijem* [Dubrovnik's Requiem], manuscript and printed copies; *U snegu* [In the Snow], manuscript; *Jesen* [Autumn], lithograph; *Lastavica* [Swallow], manuscript; *Ko kroz noć gorom putuje* [Who Travels at Night Through the Woods], manuscript; *Opelo* [Funeral service], printed)
- Pieces of various genres (manuscripts, copies, printed samples): *Ohridska legenda* [The Legend of Ohrid], manuscript, draft of scenairo for ballet, drafts and fragments of the ballet, fragments from certain parts of the ballet; *Vaskrsenje* [Resurrection], manuscript of score of parts I and II, certain fragments of compositions); *Obrni se ludo mlado* [Turn Around Young Fool], for voice, clarinet and oboe; Symphonic Phantasy for violin and piano/orchestra, printed copy, *Kolo kraljice Marije* [Queen Marija's Kolo], for piano, printed; film music: *Ciganka* [Gypsy Woman], manuscript; *Sofka*, score and extra parts

Petar Krstić

PKr I (ser. No. 1–16) and PKr II (ser. No. 17–49)

- Manuscripts of operas: *Zulumčar* [Oppressor], score and a number of manuscript copies of piano reduction; *Ženidba Stojana Jankovića* [Stojan Janković's Wedding], piano reduction and score
- Manuscripts of stage music for plays: *On* [He]; *Koštana*; *Dorćolska posla* [Dorćol's Business]; *Snežana i sedam patuljaka* [Snow White and the Seven Dwarves], *Kneginja Maja* [Duchess Maja]; *U dobri čas hajduci* [At the Right Time Haiduks]; *Novela od Stanca* [Prank on Stanac]; *Posvetilište Abramovo* [Abraham's Sacrifice]; *Pre četrdeset godina* [Forty Years Ago]; *Ajša*; *Vardar*; *Paolo i Frančeska* [Paolo and Francesca]; *Palanačka železnica* [Small Town Railroad]; *Lutke* [Dolls], *Miloš i Vukosava* [Miloš and Vukosava]; *Pribislav i Božana* [Pribislav and Božana]
- Manuscript of orchestral music: overtures (e.g. *Svečana uvertira* [Festive Overture], score; *Patetična uvertira* [Pathetic Overture],

score); other orchestra works (e.g. *Jedna jezovita muzika* [One Fearsome Music], score; *Rondo*, score)

PKr III (ser. No. 50–109)

- Manuscripts of pieces of the vocal and instrumental genre: nine male and mixed choirs (e.g. *Liturgy* for the male choir; *Od vrbe svirala* [Shepherd's Willow Flute] for a mixed choir); seven piano works (two miniatures; *Osu se nebo zvezdama* [The Skies Are Sprinkled with Stars]; Fugue; Andante; Allegro; Sonata); chamber music (e.g. *Radost* [Joy], quintet for four violins and cello; Rondo for violin and piano; arrangement of marches and polkas for a string quartet); orchestra compositions (e.g. Scherzo in d minor; incidental music *Rado ide Srbin u vojnike* [Gladly will the Serb enlist] and *Paradni marš* [Parade March])
- Other manuscript documentation: textbooks (*Istorija muzike* [History of Music], I part; drafts for *Udžbenik pevanja za gimnaziju* [Singing Textbook for High School]; *Udžbenik iz teorije i kontrapunkta* [Textbook from Theory and Counterpoint]; musical examples for *Prilog udžbeniku "Nauka o harmoniji"* [Supplement to the Textbook "Science on Harmony"]); various texts on Serbian and foreign music (concert announcements; lectures on Stanković, Glinka; other lectures); notes, drafts, ideas, verses (approximately twenty handwritten pages); libretto manuscripts (e.g. *Opčinjeni kraljević* [Bewitched Prince]; *Milkin ključ* [Milka's Key]; *Kralj Keser* [King Keser]; synopsis of the ballet *Der Froschkönig*); correspondence with the Council of education (approximately 20 supplements); other correspondence; press clippings; concert programs; bills and receipts; shares

PKr IV (ser. No. 110–233)

- Works of the vocal genre (manuscripts, less often printed copies): 46 compositions for a choir (e.g. *Zmajevka*, *Pevajmo braćo* [Let's Sing Brothers], for a male choir; *Bajram ide* [Bairam is Approaching], *Strepnja* [Anxiety], *Samoća* [Loneliness], for the female choir; *Lala i krin* [Tulip and a Lily] for a mixed choir; *Siroče* [Orphan] for a children's choir; *Početak bune na Dahije* [The Beginning of the Uprising Against the Dahis], fragment for a male choir and orchestra; Three Serbian Folk Songs for solo, choir and orchestra); vocal lyrics (Collection of songs for one and two voices and piano (printed); Serbian folk songs for solo voice and piano; single songs such as for example *Zima je* [It's Winter]; *Poznanstvo* [Acquaintance], *Nimfa* [Nymph]; *Devojačka molba* [Young Girl's Prayer]; *Pokošena livada* [Mowed Meadow])

- Printed works of other authors (Beethoven, Smetana, Mozart, Hendl, Frescobaldi, Medtner, Chopin, Vladigerov, Weber, Strauss, Brahms, Zajc, Jenko)
- Other documentation: manuscript of Krstić's Foreword for the Collection of Folk Songs of Živojin Kitić; The songs by Voj. V. Rašić to Petar Krstić; list of works; concert programs; tickets; prospectus; press clippings; polls)

*Radomir Petrović*¹⁵

RP (ser. No.1–74)

- Manuscripts of vocal-instrumental works: cantatas (*Epitaf za ženu borca* [Epitaph for a female warrior]; *Mladići na zvoncima* [Young Men on Turrets]; *Carmina Iuventutis*)
- Other works (*Oj se đali shkon melope*, an Albanian folk song for soprano and alt solo, mixed choir and symphony orchestra; *Jugoslovenska rapsodija* [Yugoslav Rhapsody] for the soprano, mixed choir and symphony orchestra; *Bura* [Tempest] for the clarinet, baritone solo and eight-voice mixed choir)
- Manuscripts of orchestral works: for the symphony orchestra (*Symphony*; *Moto Simfonico*; *Legenda o ljiljanu* [Legends about a Lily]); Menuet u klasičnom stilu [Minuet in Classical Style] for a string orchestra
- Manuscripts of chamber and concerto works (e.g. String Quartet; Sonatina for the oboe and piano; *Concerto in modo antico per oboe e orchestra d'archi*)
- Manuscripts of piano works (e.g. Preludium [Prelude], *Igra* [Dance]; Sonata in F; Album za mlade klaviriste [Album for Young Pianists]; *Rastanak* [Separation])
- Unfinished works: *Radničko kolo* [Worker's Kolo]; Variations on the theme of B. Smetana
- Manuscripts of vocal works: fifteen choirs (e.g. *Veče na školju* [Evening on a Reef] and *Svatovske šaljivke* [Wedding Witnesses Jokes] for a mixed choir; *U kotarici mi majka selo donela* [My Mother Brought Me a Village In a Basket], madrigal in the version for a mixed choir and for a female or children's choir); choirs with instrumental accompaniment (e.g. *Introdukcija* [Introduction] for a mixed choir and piano; *Oda Afroditi* [Ode to

¹⁵ A detailed list of the legacy was published as a supplement to the text of B. Milanović, *Zaostavština Radomira Petrovića* [The Legacy of Radomir Petrović], Sveske Matice Srpske – Građa i prilozi za kulturnu i društvenu istoriju, Serija umetnosti, Vol. 7, No. 27, Novi Sad, 1995, 29–33.

Aphrodite] for a female choir and solo clarinet); *Ciganče* [Gypsy Child], solo song for voice and piano

- Manuscripts of theater music and music arrangements: stage music for plays *Mande*; *Ukročena goropad* [Taming of the Shrew]; *Dva cvancika* [Two coins]; *Švejk*; *Celo dugo leto* [The Entire Long Summer]; *Put oko sveta* [Journey Around the World]; *Na leđima ježa* [On the Back of a Hedgehog]; *Šala* [Joke]; arrangements (*Maamme*, Finnish hymn for a male choir; *Guarda che luna* (G. Maloni) for a solo alt, mixed choir and chamber orchestra; *Fiskulturna koračnica* [Physical Education March] (M. Milić) for a children's choir and chamber orchestra)

*Ljubomir Bošnjaković*¹⁶

LjuB (ser. No.1–61)

- Manuscripts of instrumental and vocal-instrumental pieces (e.g. *Cer-1914* and *Bunjevka*, overtures for the orchestra; *Prvi srpski venčić* [First Serbian Wreath]; *Ohridska rapsodija* [Rhapsody from Ohrid], for the piano; *Igra kolo* [Dancing Kolo] for a children's choir and orchestra; *Iz naše gradine* [From Our Garden] for four voices and a chamber orchestra; six songs from Southern Serbia for a vocal quartet, violin, cello and piano
- Manuscript of works of the vocal genre: 16 compositions for a mixed choir, four potpourris for a female choir, two potpourris for a female or children's choir; *Oj Tamnavo* for a mixed choir and tenor; songs from Southern Serbia for a vocal quartet, trio and duet accompanied by the piano; solo songs for the voice and piano (two collections of folk songs, one printed, the other in a manuscript; *Sinoć mi dragi dolazi* [My Lover Came to Me Last Night], harmonization for voice and piano) and *Nevesto mlada, ubava* [Young Beautiful Bride] for voice and chamber orchestra
- Scene works: opera *Robinja* [Slave] (manuscript of the piano reduction); texts of plays with singing (*Ivanka*; *Noćna straža* [Night Guard])
- Other manuscripts: transcriptions of Montenegrin folk melodies and song *More će prodam* [Yes I Shall Sell It]; manuscript of *Istorija muzike* [History of Music], first part, material for the 2nd issue; *Ruska muzika* [Russian Music] (Alfred Brino), translation from the German language

¹⁶ A detailed list of the legacy was published as a supplement to the text of B. Milanović, *Poslednji izdanci srpskog nacionalnog romantizma u opusu Ljubomira Bošnjakovića* [The Last Descendent of Serbian National Romanticism in the Opus of Ljubomir Bošnjaković], Zbornik Matice srpske za scenske umetnosti i muziku, 14, Novi Sad, 1994, 151–157.

- Various documentation, primarily press clippings on Bošnjaković's work

*Velimir Spernjak*¹⁷

VSp (ser. No.1–107)

- Manuscripts of compositions: choirs; Liturgy of St. John Chrysostomos and short harmonized or monophonic church melodies; Potpourri of Serbian Folk Songs for the voice and piano; piano compositions (*Kadril* [Quadrille]; *Orijentalna serenada* [Oriental Serenade]; *Vojnički marš* [Soldier's March]; a few examples of kolo and arrangements of folk songs); pieces for the violin and piano (*Mazurka*; *Polonaise*; *Srbijansko kolo* [Serbian Kolo]; *Ličko kolo* [Kolo from Lika]; Two folk songs for four violins
- Manuscripts of Karlovačko pojanje [Chant of Karlovac] by Velimir Spernjak, student of the 3rd year of the School of Theology (1892)
- Pieces of other authors: issues of *Serbian musical library* (pieces by Topalović, Đorđević, Jenko, Siniko); some of the old issues (e.g. H. Doubek, *Svet će čitati pesme moje* [The World Will Read My Songs] from 1889); manuscripts copied by Spernjak (e.g. Radhartinger, *Liturgija* [Liturgy])
- Other documentation: letter to Bogdan Spernjak, copy; letter to Bishop of the eparchy of Vrsac to V. Spernjak, from 1903; Spernjak's biography with a list of works

Svetolik Pašćan-Košanov

SPK (ser. No. 1–106)

- Manuscripts of vocal works: church music (e.g. *Opelo* [Funeral Service] for a female choir; *Carju nebesnij* [King of Heaven] for a mixed one); secular choirs (e.g. *Jesen* [Autumn] and *San o vaskrsenju* [Dream of a Resurrection] for a mixed one; *Strašilo* [Scarecrow] for a female one; *Kaluđerska pesma* [Monk's Song] for a male choir; 20 works for a children's choir)
- Manuscripts of works for the accordion: six pieces for the orchestra and accordion (e.g. *Svečani marš* [Festive March]; *Brankovo kolo* [Branko's Kolo]; three suites) and two works for an orchestra of accordions and a mixed choir

¹⁷ A detailed list of the legacy was published as a supplement to the text of Romana Ribić, *Velimir Spernjak – protojerej, kompozitor, melograf* [Velimir Spernjak – archpriest, composer, melographer], *Zbornik Matice srpske za scenske umetnosti i muziku*, 18-19, Novi Sad, 1996, 199-206.

- Manuscripts of pieces of other genres: vocal-instrumental works (e.g. *Inno al Violino* for choir and a string quartet); pieces for voice and piano (e.g. *Tondže Meho*; *Oj Deklo*; *Hvala* [Thanks]); pieces for the violin and piano (*Međimurska svita* [Međimurje Suite]; *Crnogorska svita* [Montenegrin Suite])
- Other documentation: *Pevanka* [Singing Book] for the third grade of primary schools (type written text); *Muzička slikovnica* [Musical Picture Book] (manuscript); libretto of the opera *Trajan* [Trian] (manuscript); *Selo* [Village], text for scenes from a life in the village).

Nenad Barački

Inventoried, however not listed a very full scale handwritten legacy of Nenad Barački¹⁸, a priest and well known melographer of Serbian church singing:

- I Osmoglasnik [Octoechos], eight volumes
- II Prigodno pojanje (trebnik) [Special Chants (Book of Occasional Offices)]
- III Praznično pojanje [Festal Chants] – Minej [Menaion], Triod [Triodion], Pentikostar [Pentecost]
- IV Various transcriptions of church chants
- V Theoretical and instructive writings
- VI Harmonization of church chants

¹⁸ See D. Petrović, *Pojci i melografi srpskog crkvenog pojanja – duhovni misionari i muzički poslenici* [Singers and melographers of Serbian Church Singing – Spiritual Missionaries and Musical Labourers] in: *Spomenica episkopu šumadijskom Savi. Zbornik radova povodom 40-godišnjice arhijerejske službe dr Save (Vukovića), episkopa šumadijskog* [Commemorative Volume of the Bishop of Šumadija Sava. Collection of works on the occasion of the 40th anniversary of the archbishop service of Ph.D. Sava (Vuković), bishop of Šumadija], Novi Sad, 2001, 147–158.